

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Узп 27/2021
25.02.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Катарине Манојловић Андрић, председника већа, Гордане Џакула и Бранислава Босиљковића, чланова већа, са саветником Љиљаном Петровић, као записничарем, одлучујући о захтеву Суботичке бискупије (Римокатоличка верска заједница ...) из ...,, коју заступа Марко Савић, адвокат из ...,, за преиспитивање судске одлуке – пресуде Управног суда, Одељење у Новом Саду III-7 У 10768/17 од 26.11.2020. године, са противном странком Агенцијом за реституцију, Јединице за конфесионалну реституцију Београд, уз учешће заинтересованог лица Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво Републике Србије, Београд, у предмету враћања имовине, у нејавној седници већа одржаној 25.02.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

Захтев се **ОДБИЈА**.

ОДБИЈА СЕ захтев подносиоца захтева за накнаду трошкова.

Образложење

Побијаном пресудом ставом првим диспозитива, одбијена је тужба тужиоца Суботичке бискупије (Римокатоличка верска заједница ...), из ..., поднета ради поништаја закључка тужене Агенције за реституцију, Јединица за концесионалну реституцију Београд, исправљеним закључком туженог органа бр.46-00-530/2008 од 14.09.2017. године, којим није дозвољено проширење захтева тужиоца на враћање права својине на пољопривредном земљишту на парцелама ближе наведеним у диспозитиву овог закључка. Ставом другим диспозитива побијане пресуде, одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова управног спора, а ставом трећим диспозитива, обавезан је тужилац да заинтересованом лицу Републици Србији, коју заступа Државно правобранилаштво Републике Србије, накнади трошкове управног спора у износу од 16.500,00 динара у року од 15 дана од дана пријема пресуде.

У захтеву за преиспитивање побијане пресуде, поднетом због повреде закона, другог прописа или општег акта и правила поступка која је могла утицати на решење ове управне ствари, подносилац наводи да Управни суд приликом доношења пресуде није правилно оценио изведене доказе, нити правилно и у потпуности утврдио одлучне

чињенице, што је био дужан да учини, јер су докази јасни и логични и из истих се лако може извести закључак неопходан за доношење правилне и законите пресуде. Истиче да тужбени наводи тужиоца у највећем делу нису цењени већ су игнорисани, а тужбени наводи који су цењени – оцењени су само паушално и то кроз једну генеричну формулацију „да су неосновани наводи тужбе да тужени није правилно применио одредбу члана 120. Закона о општем управном поступку“. Указује да је предмет захтева од 04.08.2008. године и допуне захтева тужиоца од 31.05.2017. године имовина која је од тужиоца одузета од стране тадашњих државних органа без тржишне накнаде, противно начелима правне државе, након 1945. године. Сматра да је без икаквог значаја то да ли је одузимање вршено у поступку национализације 1958. године или у поступку аграрне реформе 1946. године. Истиче да из Закона о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама јасно произлази да сви акти о одузимању имовине предвиђени законом представљају основ за враћање имовине. Указује и на исто чињенично стање у погледу времена одузимања, јер су тадашњи државни органи систематично и континуирано одузимали имовину на територији на којој су имали власт, чинећи противправна дела, супротна начелима правне државе, са истим последицама. Стога је, по мишљењу подносиоца, погрешан став суда да се основни и проширени захтев не заснивају на битно истом чињеничном стању, односно да чињенично стање у проширеном захтеву не одговара чињеничној ситуацији из које произлази основни захтев. Супротно становишту суда, подносилац сматра да се у конкретном случају ради о истом животном догађају како у погледу времена, тако и у погледу места и лица од кога је имовина одузета. Предлаже да Врховни касациони суд захтев уважи и побијану пресуду преиначи или укине. Тражио је трошкове управног спора.

Противна странка је у одговору на захтев оспорила наводе захтева и предложила да суд одбије захтев као неоснован.

Државно правобранилаштво као заступник Републике Србије је у одговору на захтев предложило да суд одбије захтев као неоснован.

Поступајући по поднетом захтеву и испитујући побијану пресуду у границама захтева у смислу члана 54. Закона о управним споровима („Сл. гласник РС“, бр.111/09), Врховни касациони суд је нашао да је захтев неоснован.

По оцени Управног суда из побијане пресуде, правилно је поступио тужени орган када оспореним закључком није дозволио проширење захтева тужиоца на враћање права својине на пољопривредном земљишту у КО ... и КО ..., који је тужилац поднео 31.05.2017. године, због разлога датих у образложењу оспореног закључка, које је суд оценио као јасне, детаљне и у складу са одредбама Закона који се у конкретној управној ствари примењује. Ово стога што је у поступку доношења оспореног закључка утврђено да се основни захтев од 04.08.2018. године и проширени захтев од 31.05.2017. године не заснивају на битно истом чињеничном стању, јер се у проширеном захтеву ради о имовини која је око 100 км удаљена од имовине на којој се у основном захтеву тражи враћање права својине, у КО ..., да је бивши власник национализоване имовине у основном захтеву била Римокатоличка црквена општина „...“ ..., док је у проширеном захтеву бивши власник непокретности на парцелама

наведеним у тачки 4. одлуке Одељења за аграрну реформу и колонизацију Министарства пољопривреде НР Србије бр.26325/46 од 16.11.1946. године била Калочко-бачка римокатоличка надбискупија, те да је право својине на непокретностима из основног захтева национализовано 26.12.1958. године, док је право својине на непокретностима из проширеног захтева одузето у поступку аграрне реформе 16.11.1946. године, односно више од 12 година пре национализације имовине из основног захтева. Следиом наведеног, Управни суд је оценио да је тужени орган у складу са одредбом члана 120. Закона о општем управном поступку донео одлуку као у диспозитиву оспореног закључка.

Према одредби члана 213. став. 1. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“, број 18/2016), поступци који до почетка примене овог закона нису окончани, окончаће се према одредбама закона који се примењивао до почетка примене овог закона, док је одредбом члана 217. истог закона, прописано да овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“, а примењује се од 01.06.2017. године, изузев одредаба чл. 9, 103. и 207. овог закона, које почињу да се примењује истеком 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Одредбом члана 120. став 1. Закона о општем управном поступку („Сл. лист СРЈ“, бр.33/97, 31/2001, „Сл. гласник РС“, бр.30/2010) прописано је да пошто је поступак покренут, странка може, до доношења решења у првом степену, проширити стављени захтев, или уместо ранијег захтева ставити други, без обзира на то да ли се проширени или измењени захтев заснива на истом правном основу, под условом да се такав захтев заснива на битно истом чињеничном стању. Ставом 2. овог члана је прописано да ако орган који води поступак не дозволи проширење или измену захтева, донеће о томе закључак.

Оцењујући законитост побијане пресуде, Врховни касациони суд налази да је правилна оцена Управног суда о законитости закључка који је оспорен тужбом, а којим правилно тужени орган није дозволио проширење тужиоачевог захтева на враћање пољопривредног земљишта на парцелама ближе наведеним у диспозитиву тог закључка. Наиме из образложења побијане пресуде и стања у списима предмета прилази да је у поступку доношења оспореног закључка несумњиво утврђено, да се основни захтев од 04.08.2008. године и проширени захтев Суботичке бискупије од 31.05.2017. године не заснивају на битно истом чињеничном стању. Основним захтевом Римокатоличке верске заједнице ... тражено је враћање права својине на стамбено-пословној згради са грађевинским земљиштем у ул. ... бр. ... у ... на кат. парцели бр. ... КО ..., који су национализовани ex lege 26.12.1958. године, ступањем на снагу Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта („Сл. лист ФНРЈ“ бр.52/1958...3/1959, 24/1959, 24/1961 и 1/1963) од Римокатоличке црквене општине „...“ ..., као дотадашњег имаоца права својине на овим непокретностима. У међувремену је Римокатоличкој верској заједници ..., делимичним решењем Дирекције за реституцију бр. 46-00-530/2008 од 23.03.2009. године, враћено право својине на пословној просторији у подрумском делу зграде ул. ... бр. ... у ..., уписаној у ЗКУЛ бр. .../..., КО Преостали посебни физички делови зграде – станови су у својини или сусвојини физичких лица и о њиховом враћању, односно обештећењу није решено.

Проширеним захтевом не тражи се враћање имовине у КО ..., нити у било којој другој катастарској општини на подручју Града Суботице, већ се тражи враћање непокретности на подручју КО ... и КО Бивши власник национализоване имовине у основном захтеву је била Римокатоличка црквена општина „...“ ..., док је у проширеном захтеву од 31.05.2017. године бивши власник парцела наведених у тачки 4. Одлуке Одељења за аграрну реформу и колонизацију Министарства пољопривреде НР Србије, бр. 26325/46 од 16.11.1946. године била Калочко-бачка Римокатоличка надбискупија. Право својине на непокретностима из основног захтева национализовано је 26.12.1958. године, док је право својине на непокретностима из проширеног захтева од 31.05.2017. године одузето у поступку аграрне реформе 16.11.1946. године, односно више од 12 година пре национализације имовине из основног захтева. Суботичка бискупија је проширеним захтевом од 31.05.2017. године тражила враћање права својине на пољопривредном земљишту у КО ..., али многе парцеле чији се повраћај тражи по култури нису пољопривредно земљиште него шумско земљиште, грађевинско земљиште и водне површине. У поступку је такође утврђено да нису исти ни данашњи имаоци права својине на имовинама из основног захтева и имовини за коју се тражи проширење захтева поднеском од 31.05.2017. године. Поред тога, највећи број парцела из поднеска од 31.05.2017. године у КО ... и КО ... није идентификован, јер су парцеле ушле у комасациону масу у поступку комасације спроведене 1985. године, односно 1979/80 годину.

По налажењу Врховног касационог суда, могућност проширења захтева у поступку враћања имовине црквама и верским заједницама мора бити сагледана не само са становишта права подносиоца захтева, већ и заштите интереса других лица и остваривања јавног интереса. Устав Републике Србије не утврђује изричито право на враћање одузете имовине, нити обавезу законодавца да нормативно уреди реституцију имовине, а такво право не јемчи ни Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода. Правни основ за доношење Закона о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама, као и других донетих закона о враћању одузете имовине, садржан је у начелу владавине права из члана 3. Устава Републике Србије. Основни циљ доношења закона о реституцији је отклањање правних последица раније извршеног одузимања имовине без правичне накнаде њене вредности.

Нема сумње да је Законом о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама дато право на враћање имовине на територији целе Републике Србије која је одузета од цркава и верских заједница, као и њихових задужбина и друштава применом различитих прописа и аката наведених у члану 1. овог закона. Предмет враћања могу бити различите врсте непокретности из члана 9. Закона. Враћање имовине заснива се, поред осталог, на начелу аутономије воље у погледу покретања поступка. Цркве и верске заједнице су биле овлашћене да покрену или да не покрену поступак враћања одузете имовине и да одреде имовину чији ће повраћај тражити. Али, сагласно одредби члана 25. Закона, захтев за враћање имовине могле су поднети најкасније до 30. септембра 2008. године, а у захтеву су, између осталог, морале навести врсту, величину и локацију имовине на коју се захтев односи (члан 26. став 1. тачка 1). Од 01. маја 2006. године па до доношења коначног и извршног решења којим се одлучује о захтеву за враћање имовине, у складу са чланом 36. Закона нису дозвољена било каква располагања имовином која је по одредбама закона предмет

враћања. Враћање одузете имовине се заснива и на начелу заштите правне сигурности садашњих власника и трећих лица, као и на начелу хитног поступања (члан 2). У јавном интересу је да се непосредном применом Закона о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама обезбеди реализација легитимних очекивања црква и верских заједница на враћање одузете имовине, односно обештећење, али и да се у што краћем року установи извесност у погледу обима имовине која је предмет захтева за враћање и основаности поднетих захтева, како би се заштитила права садашњих власника и трећих лица.

Полазећи од свега изложеног, Врховни касациони суд сматра да у поступку реституције имовине одредбу члана 120. став 1. Закона о општем управном поступку, којом је прописано да странка до доношења решења у првом степену може проширити стављени захтев под условом да се заснива на битно истом чињеничном основу, треба рестриктивно тумачити и примењивати. Проширење захтева за враћање имовине након истека преклузивног рока за подношење захтева (30. септембра 2008. године) прописаног чланом 25. Закона о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама и на имовину која по врсти, величини, локацији и садашњим власницима нема било какве подударности и сличности са имовином означеном у захтеву, може се сматрати видом злоупотребе права и стога не може бити допуштено. Проширење захтева девет година након његовог подношења и истека законског рока за подношење на десетине нових непокретности, које је подносилац извршио у конкретном случају, по налажењу Врховног касационог суда, представља временски непримерено вршење права на враћање имовине којим се повређује начело заштите правне сигурности садашњих власника тих непокретности и јавни интерес за доношење Закона о реституцији.

Због свега изложеног, Врховни касациони суд сматра да се у захтеву неосновано указује на то да је приликом доношења побијане пресуде Управног суда погрешно утврђено чињенично стање и да је суд потпуно погрешно и противно закону нашао да је тужени орган правилно одлучио када није дозволио проширење захтева за враћање имовине због разлога датих у образложењу оспореног закључка. Наиме, наводима захтева се не доводи у сумњу правилна оцена Управног суда дата у образложењу пресуде, да се основни и проширени део захтева не заснивају на битно истом чињеничном стању, односно чињенично стање у проширеном делу захтева не одговара чињеничној ситуацији из које прилази основни захтев. Не ради се о истом животном догађају нити у погледу времена, нити у погледу места, нити у погледу лица, нити су исти садашњи имаоци стварних права на имовини.

Имајући у виду све наведено, Врховни касациони суд је на основу члана 55. став 1. Закона о управним споровима, одлучио као у диспозитиву ове пресуде.

Врховни касациони суд је, с обзиром на то, да је захтев за преиспитивање судске одлуке одбијен, на основу одредбе члана 165. став 1. у вези са чланом 153. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11... 74/13) који се сходно примењује на питања поступка решавања управних спорова која нису уређена тим законом, сагласно одредби члана 74. Закона о управним споровима, одлучио као у другом ставу.

ПРЕСУЂЕНО У ВРХОВНОМ КАСАЦИОНОМ СУДУ
дана 25.02.2021. године, Узп 27/2021

Записничар,
Љиљана Петровић,с.р.

Председник већа – судија,
Катарина Манојловић Андрић,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић